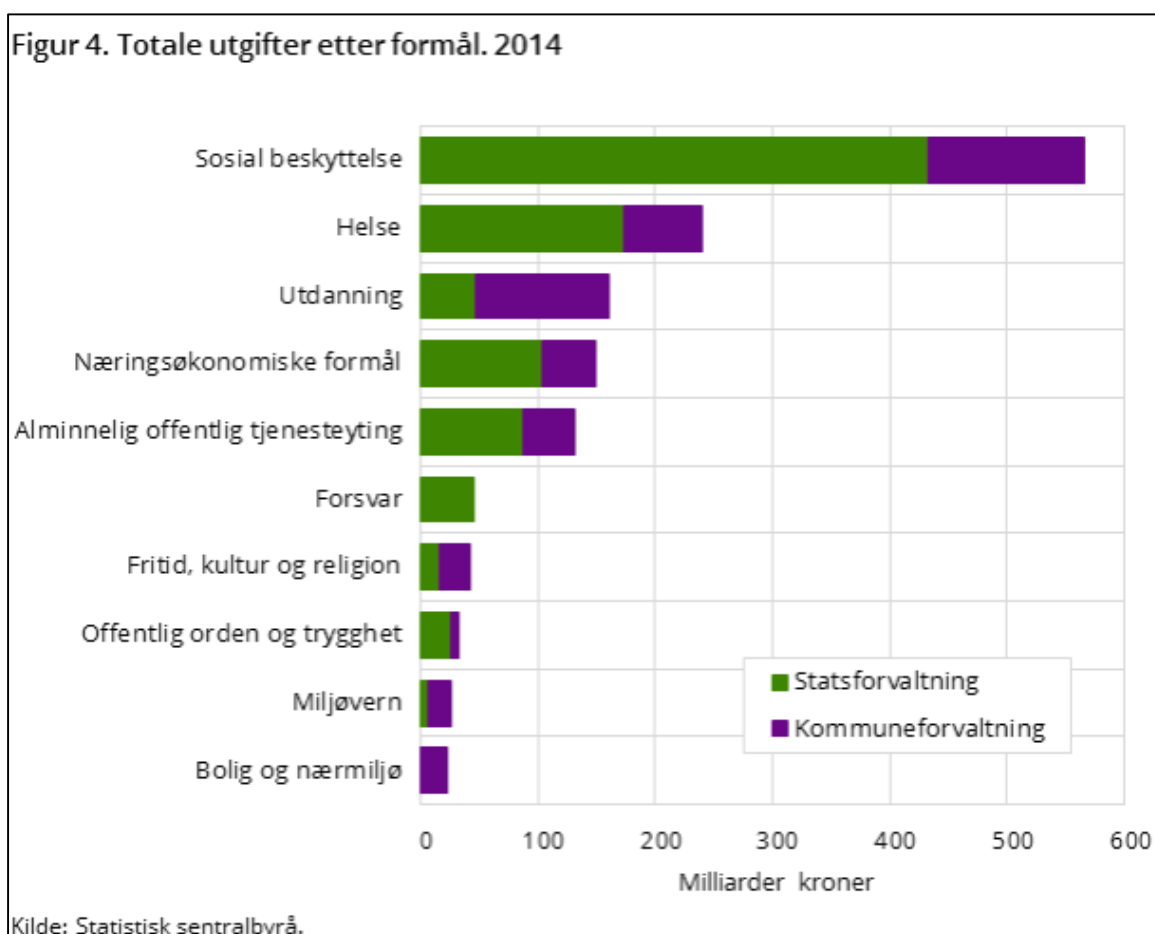

NOEN FAKTA OM DET NORSKE VELFERDSSAMFUNNET

OFFENTLIGE UTGIFTER

- Velferdsordningene representerer de største utgiftspostene i det norske statsbudsjettet.
- Norge står ikke i noen særstilling når det gjelder størrelsen på offentlig forbruk til velferdsformål.

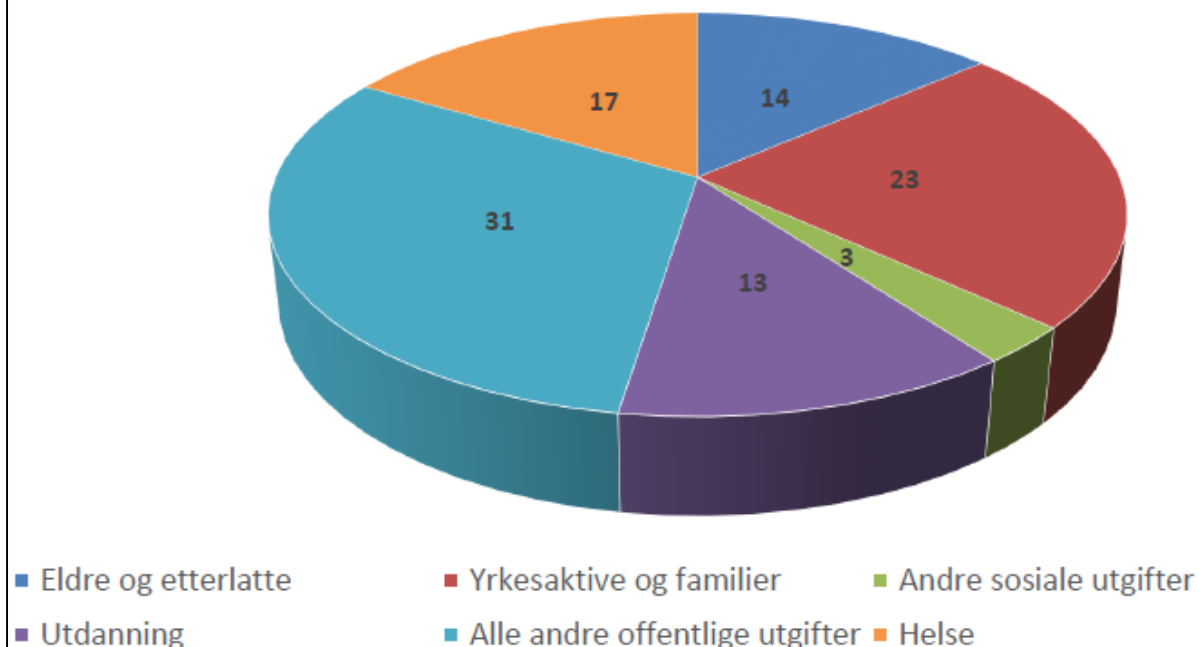

I Norge utgjør sosial beskyttelse og sosiale tjenester drøyt **22 prosent** av bruttonasjonalprodukt.

Norge bruker en større andel av utgiftene på **familier, ytelser til arbeidsledige, sykemeldte og uføre** og **helse** enn de fleste andre OECD-land.

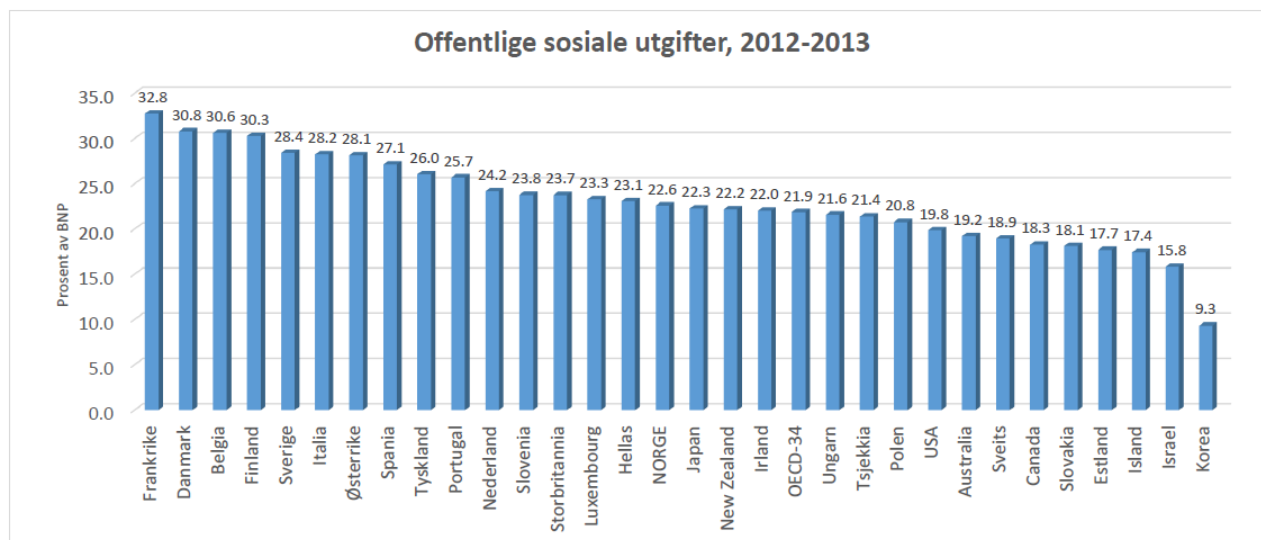

Fordeling av offentlige utgifter etter funksjon/mottakere (prosent), 2011

Kilde: OECD (2014), *Society at a Glance*

Offentlige sosiale utgifter, 2012-2013

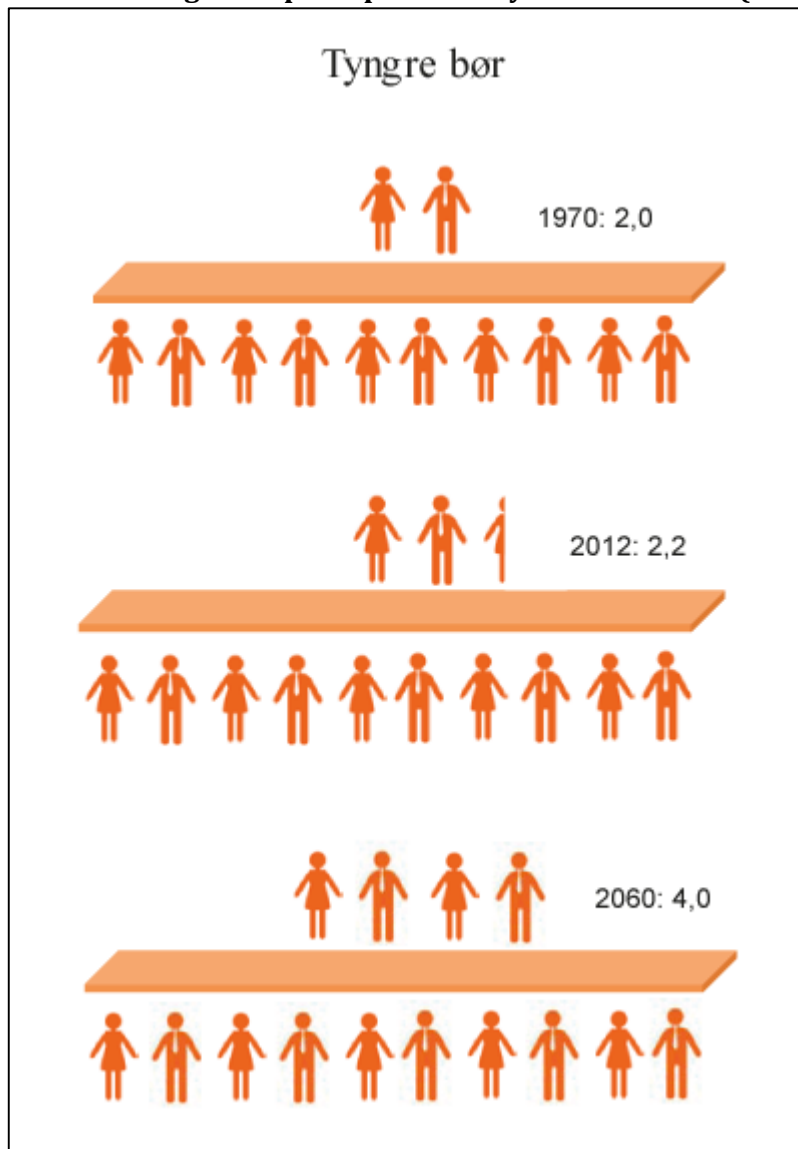
Kilde: OECD (2014), *Society at a Glance*

BEFOLKNINGSALDRING OG FINANSIERING

- Velferdsstaten finansieres hovedsakelig av befolkningen i yrkesaktiv alder.
- Over de neste 50 årene forventer vi nesten en fordobling i antall personer over 67 år sammenliknet med befolkningen i yrkesaktiv alder (se figur).
- Grunnet befolkningsaldring vil utgiftene til pensjoner og etter hvert også helse- og omsorgstjenester for eldre øke kraftig i årene som kommer.

Antall personer over 67 år og eldre per ti personer i yrkesaktiv alder (20-66 år)

Kilde: Perspektivmeldingen 2013 (Meld. St. 12 (2012-2013)).

Folketrygdens utgifter og bidragsrate til alderspensjon under gammelt og nytt system i utvalgte år.

	2010		2020		2030		2040		2050	
	Mrd kr ¹	%	Mrd kr ¹	%	Mrd kr ¹	%	Mrd kr ¹	%	Mrd kr ¹	%
Gammelt system	111,8	10,7	163,4	14,3	214,6	17,6	264,5	20,3	288,6	20,8
Nytt system			150,2	12,6	184,5	14,5	220,5	16,2	238,3	16,4

¹2009-beløp

Kilde: Fredriksen & Stølen 2011, tabell 9.1 og 9.2.

Bidragsraten måler forholdet mellom pensjonsutbetalingene og summen av de løpende pensjonsgivende inntektene.

Den sier noe om hvilken skattesats som er nødvendig for å finansiere Folketrygdens alderspensjonsutbetalinger dersom man antar at disse skal finansieres fullt ut av arbeids- og pensjonsinntekter i samme år.

Barn, ungdom og **eldre** mottar i gjennomsnitt mer i offentlige tjenester og overføringer enn de betaler inn.

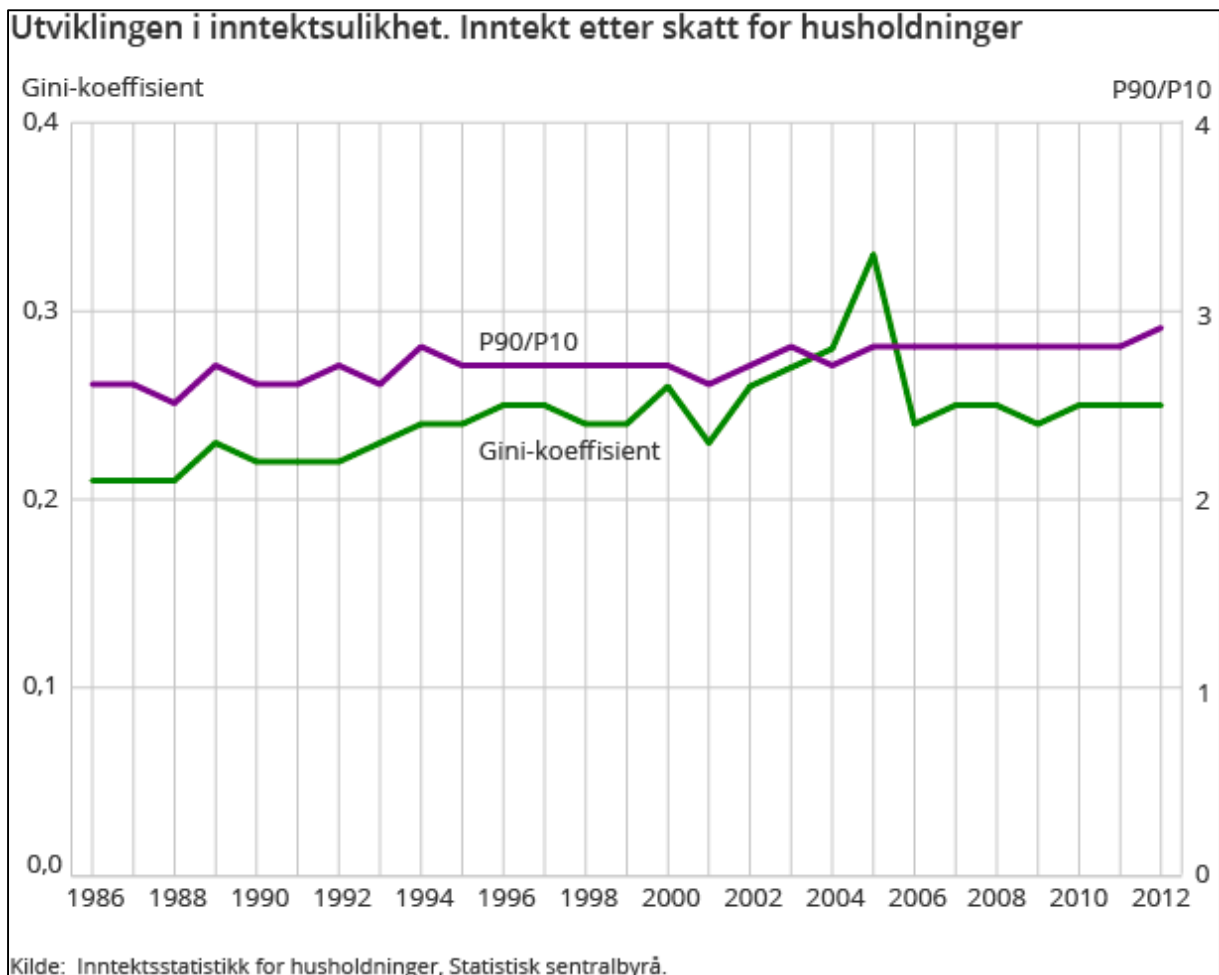
Forventet **levealder** ved fødsel antas å fortsette å **øke** også i innværende århundre og selv om fødselstallene i Norge er høyere enn i mange andre europeiske land går vi mot en stadig eldre befolkning.

Dersom forventninger til omfang og kvalitet på **tjenestetilbudet** øker vil presset på offentlige finanser forsterkes ytterligere.

INNTEKTSFORSKJELLER I NORGE

- Ulikheten i inntekt på tvers av husholdninger har økt noe fra 1986 fram til i dag. Etter 2006 har inntektsulikheten vært ganske stabil.

To ulike mål på inntektsulikhet:

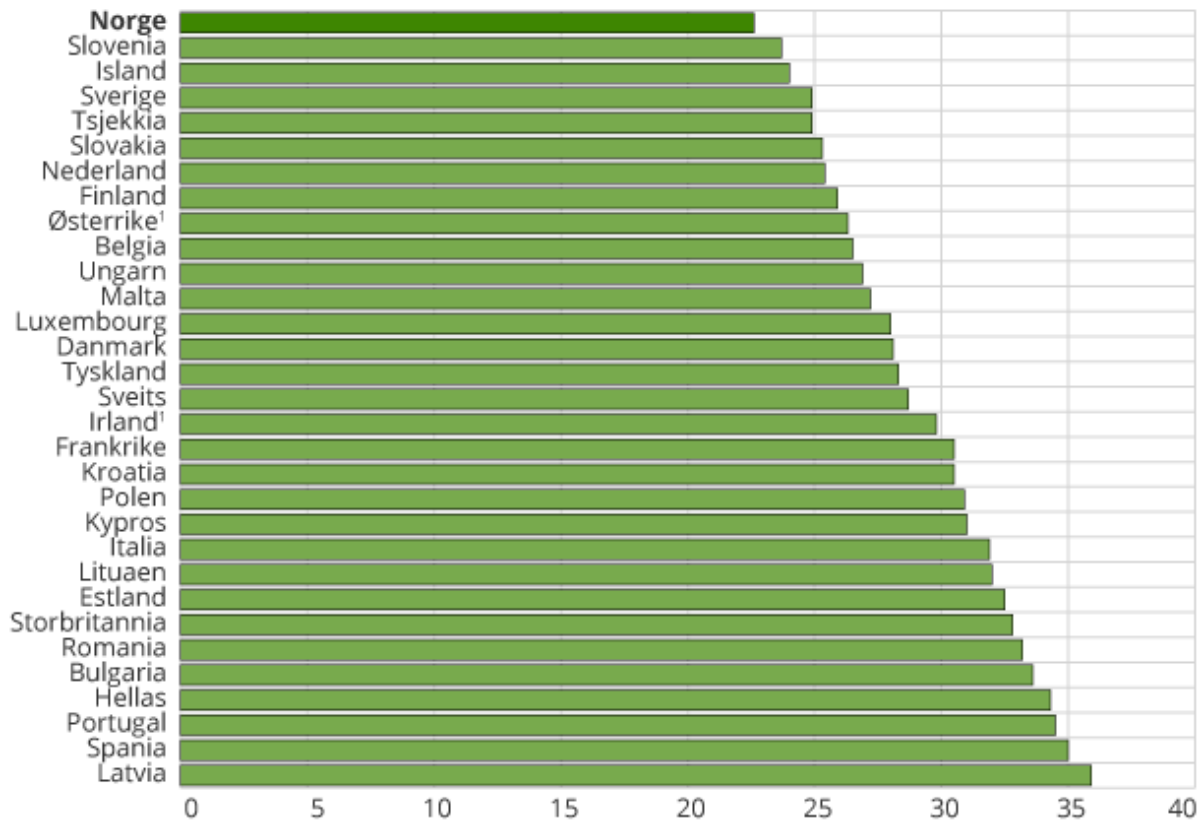
Gini-koeffisienten er et mål på ulikhet som oppgis på en skala fra 0 til 1. Jo høyere tallet er, jo større inntektsforskjeller finnes på tvers av husholdningene.

P90/P10 viser forholdet mellom de 10 prosentene med høyest og de 10 prosentene med lavest inntekt. Høyere tall betyr større ulikhet. Sagt på en annen måte, dersom man sorterer 100 personer stigende etter inntekt, er P90/P10 forholdet mellom inntektene til person nummer 90 (den tiende høyeste) og person nummer 10 (den tiende laveste).

- Norge er blant landene i Europa med jevnest inntektsfordeling.

Figur 1. Fordelingen av husholdningens disponible inntekt per forbruksenhet, for personer. Inntektsåret 2011. Gini-koeffisienter

¹ Data for Irland og Østerrike er for 2010.
 Kilde: Eurostat, 11. desember 2013.

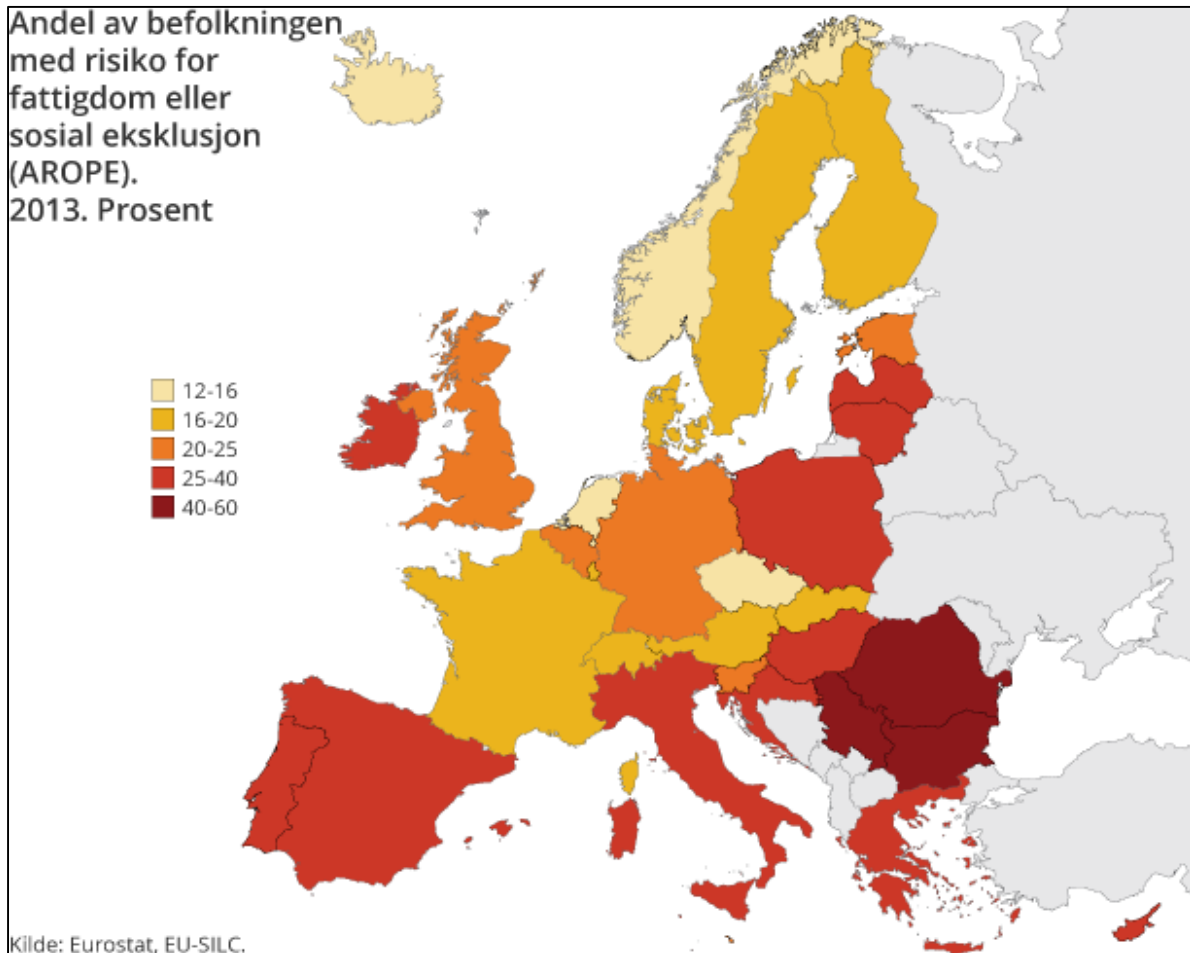
Sammenlikner vi inntektsfordelingen i Norge med andre europeiske land, ser vi at norske husholdninger kjennetegnes av relativt små inntektsforskjeller. Tall fra SSB og det europeiske statistikkbyrået Eurostat viser at i 2011 var Norge det europeiske landet med jevnest inntektsfordeling.

Ifølge tall fra OECD var Norge – etter Sverige og Italia – det landet med den mest **sammenpressede lønnsstrukturen** i 2013, dvs. med minst spredning mellom høye og lave inntekter.

FATTIGDOM OG SOSIAL EKSKLUSJON

- Ser man på hele befolkningen under ett, er det få fattige og sosialt ekskluderte i Norge.

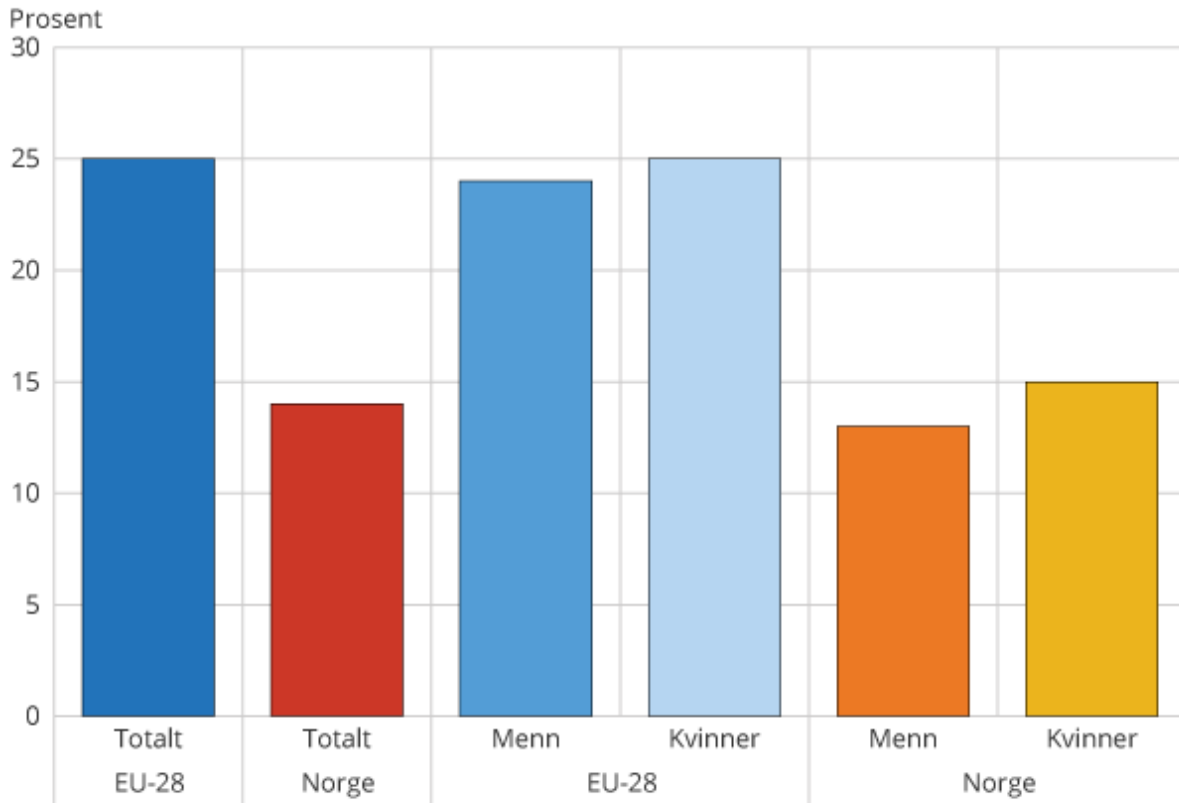
Indikatoren «*at risk of poverty or social exclusion*» (AROPE) måler andelen av befolkningen som lever i husholdninger med **lav inntekt, lav arbeidsintensitet** og/eller **betydelige materielle mangler** grunnet svak økonomi.

1 av 7 personer (eller 14% av befolkningen) i Norge har **risiko for fattigdom eller sosial eksklusjon**. Dette er lavt i forhold til de fleste andre europeiske land (også lavere enn i resten av Skandinavia).

Ser man på EU-landene under ett, ligger denne andelen av befolkningen med risiko eller sosial eksklusjon på **1 av 4** (eller 25% av befolkningen).

Andel av befolkningen med risiko for fattigdom eller sosial eksklusjon (AROPE) i Norge og EU, etter kjønn. 2013

Kilde: Eurostat, EU-SILC.

Også i Norge har **kvinner** en høyere risiko for fattigdom eller sosial eksklusjon sammenliknet med menn. Forskjellene mellom kvinner og menn ligger på samme nivå i Norge som i resten av EU. Til sammenlikning har Sverige betydelig større kjønnsforskjeller hvis man ser på utsatthet for fattigdom.

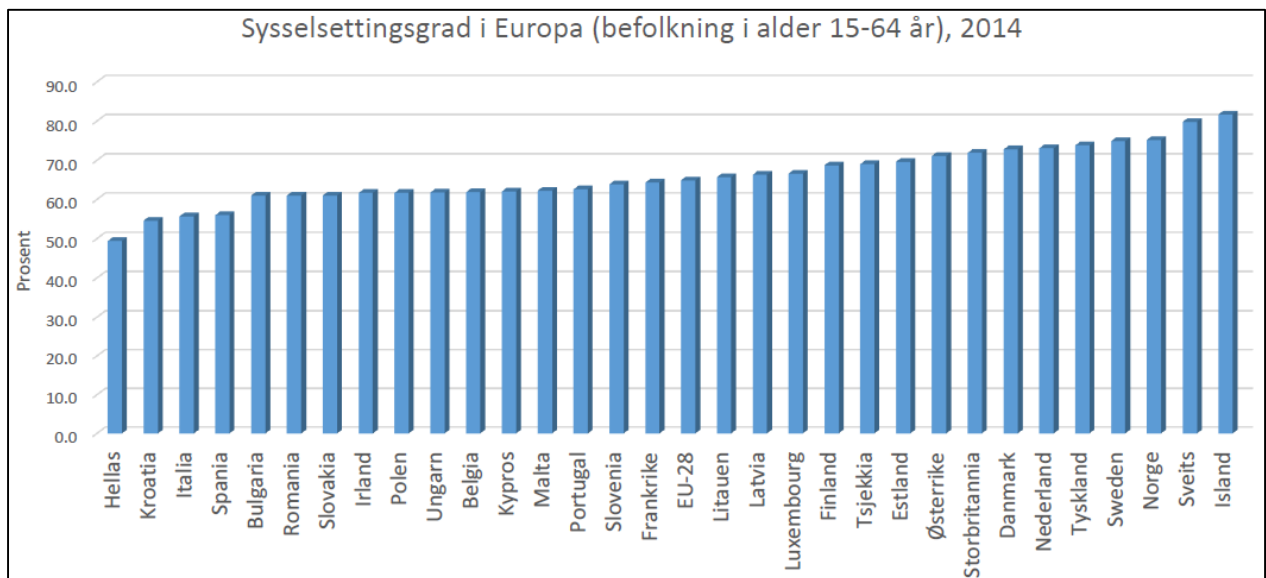
Norge utmerker seg ved at **unge voksne** har en betydelig høyere risiko for fattigdom eller sosial eksklusjon sammenliknet med resten av befolkningen. Også i EU er unge voksne mer utsatt enn resten av befolkningen, men forskjellen mellom de to gruppene er mindre utpreget enn i Norge.

ARBEID OG TIDSBRUK

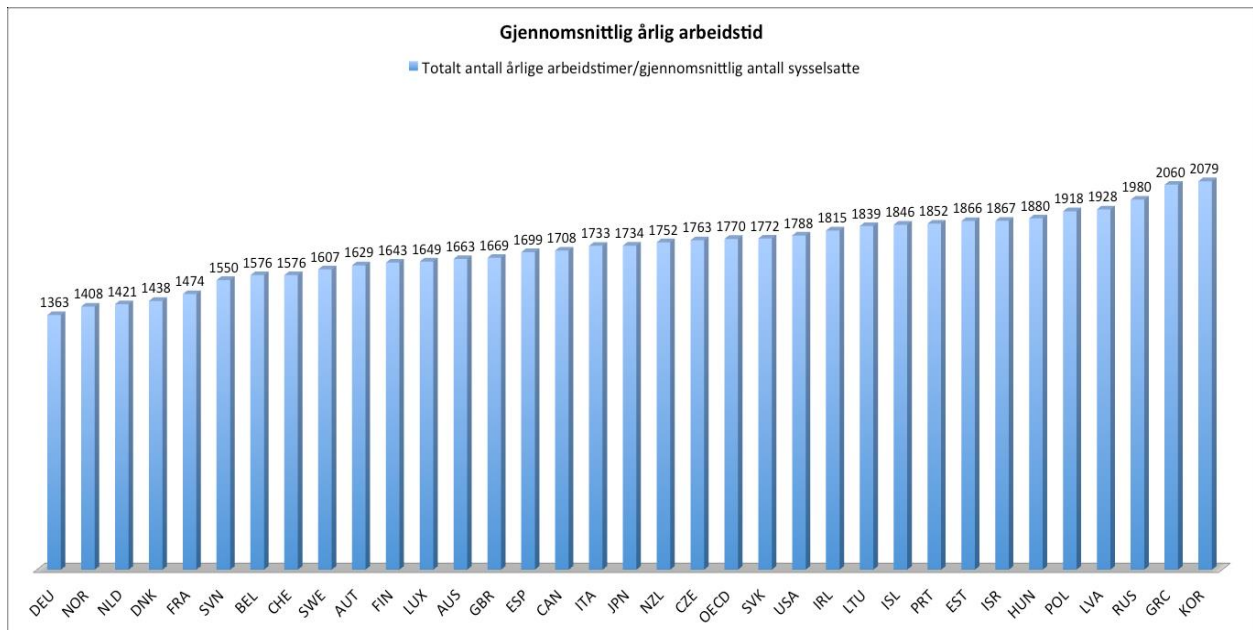
- Norge har et høyt sysselsettingsnivå, men årlig antall arbeidstimer per arbeider er ikke spesielt høyt.

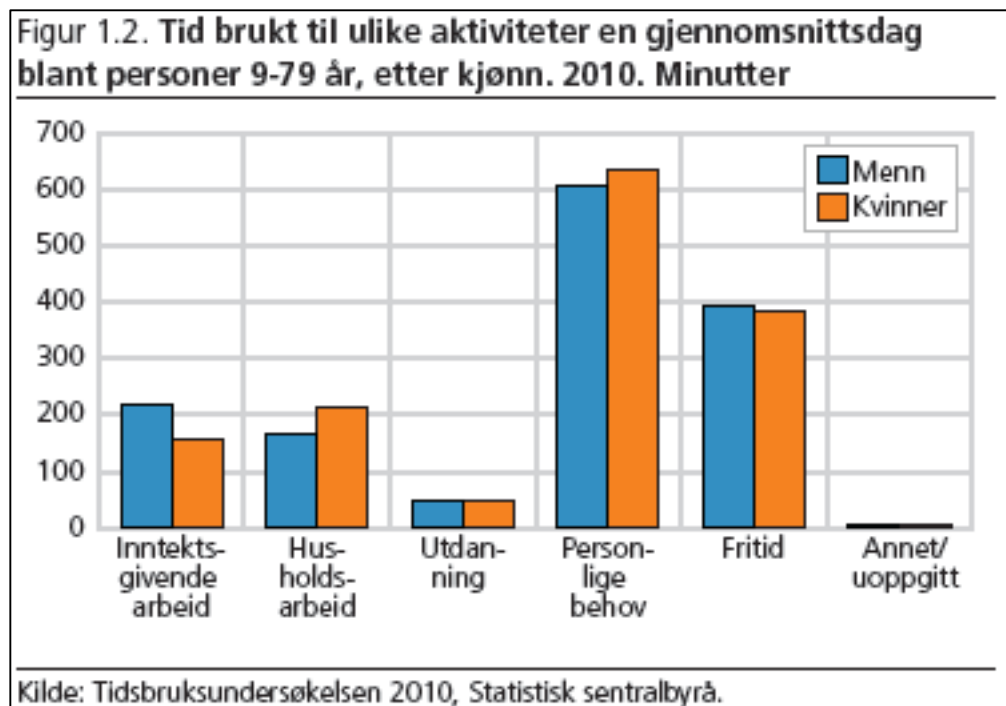
Kilde: Eurostat (variabel lfsi_emp_a)

Norge har et **høyt sysselsettingsnivå** for både kvinner og menn. Den samlede sysselsettingsgraden for 2014 for aldersgruppen 15-64 år var på **75.2 prosent**.

Gjennomsnittlig **antall timer arbeid i løpet av året** pr. sysselsatt person er ikke spesielt høyt sammenliknet med resten av den vestlige verden.

Kilde: OECD (2015), Hours worked (indicator). doi: 10.1787/47be1c78-en.

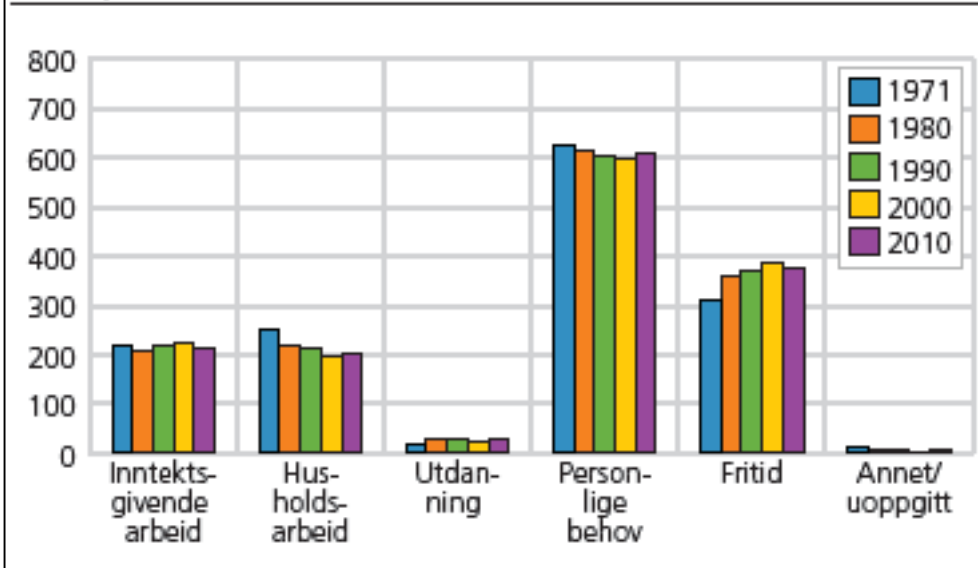

Menn bruker mer tid på betalt arbeid og fritid.

Kvinner bruker mer tid på husarbeid og personlige behov (f.eks. søvn og måltider).

Figur 1.4. Tid brukt til ulike aktiviteter en gjennomsnittsdag blant personer i alderen 16-74 år. 1971-2010. Minutter

Kilde: Tidsbruksundersøkelsene, Statistisk sentralbyrå.

Vi bruker *mindre tid på husarbeid* og *mer tid på fritid* i dag enn på 1970-tallet.

INNVANDRERE

ARBEID

- Et flertall av voksne innvandrere er i jobb.
- Det er stort mangfold blant innvandrere. Enkelte grupper er spesielt utsatte og har høyere arbeidsledighet og lavere sysselsetting, mens andre har høyere sysselsetting enn majoritetsbefolkningen.

Sysselsatte i alt og sysselsatte innvandrere etter verdensregion. Absolutte tall og i prosent av personer 15-74 år i hver gruppe. 4. kvartal

	2014		Endring siste tolv måneder	
	Absolutte tall	Prosent	2013 - 2014	
			Absolutte tall	Prosentpoeng
Hele befolkningen	2650000	68.5	31000	-0.1
Befolkningen eksklusive innvandrere	2268175	69.4	7587	-0.1
Innvandrere i alt	381825	63.4	23413	0.3
Norden	48791	76	967	-0.3
Vest-Europa utenom Norden og Tyrkia	43182	70.6	1792	-0.1
EU-land i Øst-Europa	113330	73.2	10484	0.3
Øst-Europa utenfor EU	31778	63.7	1701	0.9
Nord-Amerika og Oseania	6763	66	142	0
Asia	96464	56	5296	0.8
Afrika	29289	42	2496	0.1
Sør- og Mellom-Amerika	12228	62.6	535	-0.5

Kilde: Statistisk Sentralbyrå

Innvandrerbefolkningen med bakgrunn fra Asia og Afrika har en lavere **sysselsettingsgrad** enn andre innvandrergrupper. Dette kan delvis forklares med at disse gruppene har et større innslag av flyktninger med kort botid i Norge. Med lengre botid øker sjansen for sysselsetting, men forskjellene mellom gruppene utjevnes likevel ikke helt over tid.

Sysselsettingen er høyere blant norskfødte personer med innvandrerforeldre enn for innvandrere.

Registrert helt arbeidsledige, etter innvandringsbakgrunn og verdensregion. Absolutte tall og i prosent av arbeidsstyrken i hver gruppe

	2. kvartal 2015		Endring siste tolv måneder	
	Absolutte tall	Prosent	2. kvartal 2014 - 2. kvartal 2015	
			Absolutte tall	Prosentpoeng
Registrerte helt arbeidsledige i alt	74994	2.7	2501	0.1
Befolkningen eksklusive innvandrere ¹	45709	2	1164	0
<i>Innvandrere i alt</i>	29285	7.1	1337	0.1
Norden	1532	3	155	0.3
Vest-Europa ellers	1674	3.7	222	0.4
EU-land i Øst-Europa	10594	8.6	1471	0.9
Øst-Europa ellers	2344	6.7	-11	-0.2
Nord-Amerika og Oseania	222	3.3	18	0.2
Asia ²	7821	7.6	-408	-0.6
Afrika	4128	11.8	-198	-1.5
Sør-og Mellom-Amerika	970	7.3	88	0.5

¹Inkl. ikke- bosatte.
²Tyrkia er inkludert.

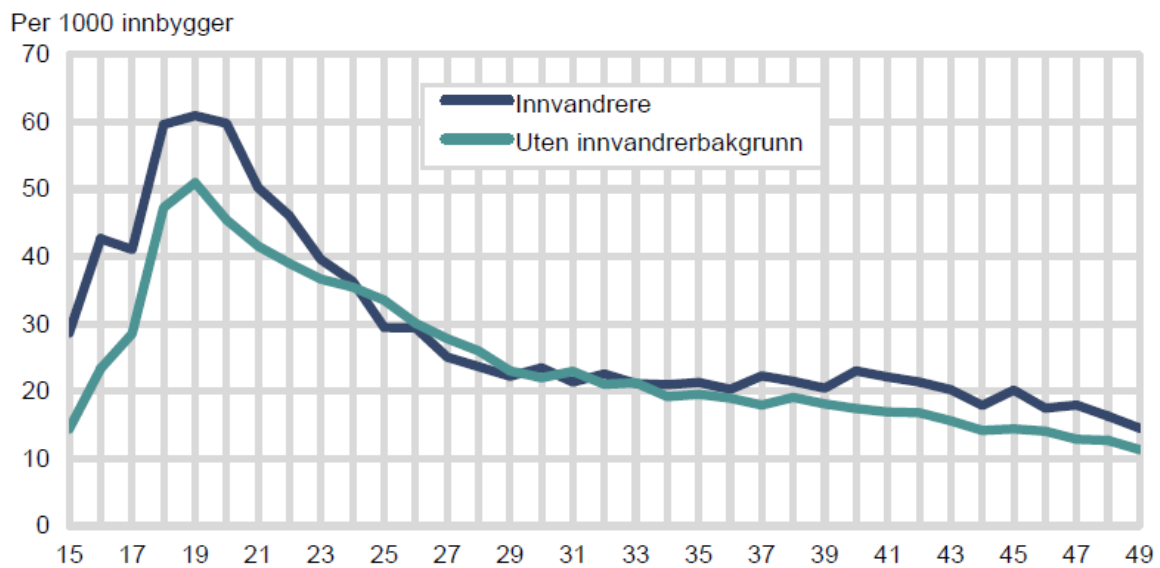
Kilde: Statistisk Sentralbyrå

KRIMINALITET OG STRAFF

- De fleste straffede er personer uten innvandringsbakgrunn, men man kan snakke om en overrepresentasjon i kriminalstatistikken for enkelte grupper.
- Kriminalitet er sterkt knyttet til alder og kjønn.
- Noen innvandrergupper med en høy andel unge menn er overrepresentert i kriminalstatistikken.

Figur 4.1. Straffede, etter innvandringskategori og alder. 2008. Per 1 000 innbyggere

Kilde: Straffereaksjoner. Statistisk sentralbyrå

På samme måte som for integrering på arbeidsmarkedet, er det stor variasjon mellom ulike grupper innvandrere.

Variasjon i **alders- og kjønnssammensetning** er med på å forklare hvorfor innvandrere fra enkelte opprinnelsesland er overrepresenterte i kriminalstatistikken.

Det kan se ut som det er en sammenheng mellom overrepresentasjon i kriminalstatistikken og **kort botid**.

Straffereaksjoner, etter innvandrerkategori, alder og type reaksjon. 2008. Antall og prosent

	I alt	15-17 år	18-20 år	21-24 år	25-29 år	30- år	I alt	15-17 år	18-20 år	21-24 år	25-29 år	30- år
	<i>Absolutte tall</i>						<i>Prosent</i>					
	I alt											
Totalt	73 589	5271	11 043	11 733	9861	36 681	100	100	100	100	100	100
Forelegg og bot	53 040	3 375	8 163	7 671	7 008	26 823	72	64	74	71	71	73
Ubetinget fengsel	9 136	116	1 202	1 503	1 485	4 830	12	2	11	14	15	13
Betinget fengsel	6 904	541	1 044	1 009	880	3 430	9	10	9	9	9	9
Påtaleunntatelse	1 669	812	158	94	99	506	2	15	1	1	1	1
Samfunnsstraff	2 840	427	476	456	389	1 092	4	8	4	4	4	3
	Øvrig befolkning											
Totalt	62 752	4 520	9 770	9 065	8 095	31 302	100	100	100	100	100	100
Forelegg og bot	45 306	2 982	7 232	6 481	5 729	22 882	72	66	74	71	71	73
Ubetinget fengsel	7 718	92	1 048	1 271	1 230	4 077	12	2	11	14	15	13
Betinget fengsel	5 940	461	946	845	729	2 959	10	10	10	9	9	9
Påtaleunntatelse	1 348	657	134	75	73	409	2	15	1	1	1	1
Samfunnsstraff	2 440	328	410	393	334	975	4	7	4	4	4	3
	Innvandrere											
Totalt	9 810	512	999	1 441	1 586	5 272	100	100	100	100	100	100
Forelegg og bot	7 049	275	716	1 027	1 161	3 870	72	54	72	71	73	73
Ubetinget fengsel	1 307	21	127	206	219	734	13	4	13	14	14	14
Betinget fengsel	883	59	84	140	136	464	9	12	8	10	9	9
Påtaleunntatelse	248	96	19	15	24	94	3	19	2	1	2	2
Samfunnsstraff	323	61	53	53	46	110	3	12	5	4	3	2
	Norskfødte med innvandrerforeldre											
Totalt	1 027	239	274	227	180	107	100	100	100	100	100	100
Forelegg og bot	685	118	215	163	118	71	67	49	78	72	66	66
Ubetinget fengsel	111	3	27	26	36	19	11	Antall 1		10	11	20
Betinget fengsel	81	21	14	24	15	7	8	9	5	11	8	7
Påtaleunntatelse	73	59	5	4			7	25	2	2	:	:
Samfunnsstraff	77	36	13	10	9	7	7	16	5	4	5	7

Kilde: Straffereaksjoner. Statistisk Sentralbyrå; Skardhamar, Thorsen og Henriksen (2011).

VI ØNSKER DERE EN GOD DISKUSJON!

Mer informasjon

Dersom du ønsker mer informasjon om prosjektet «Welfare State Futures: Our Children's Europe» og vil følge med på hvordan det går videre, inviterer vi deg til å besøke prosjektets internasjonale hjemmeside: www.welfsoc.eu. Du finner oss også på twitter @WelfSoc.